

YEŞİLHISAR MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

TARİH 11 DERSİ

1. ÜNİTE: DEĞİŞEN DÜNYA DENGELERİ KARŞISINDA OSMANLI SİYASETİ 1595 – 1774

XVII. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Savaştığı

Devletler

- Venedik
- Avusturya
- Rusya
- İran (Safeviler)
- Lehistan
- Malta

- Dışarıda Safeviler ve Avusturya, içerde de Celâli İsyanları ile uğraşan Osmanlılar, üç cephede birden mücadele etmek zorunda kaldı.

1606 Zitvatoruk Antlaşması Değerlendirme

- Avusturya karşısındaki siyasi üstünlük kaybedildi ve eşitlik dönemi başladı.
- Zitvatoruk Antlaşması ile birlikte Osmanlı Devleti artık Avrupa diplomasisinde müteakabiliyet esasını kabul etti.
- Zitvatoruk Antlaşması, Osmanlı Devleti'ne dış politikada prestij kaybettirmiştir.

1590 İstanbul / Ferhat Paşa Antlaşması Değerlendirme

- 1590 Ferhat Paşa Antlaşması ile Osmanlı Devleti, doğuda en geniş sınırlarına ulaştı.

1639 Kasrışirin Antlaşması Değerlendirme

- 1639 Kasrışirin Antlaşması ile günümüz İran sınırı büyük ölçüde çizildi.
- Kasrışirin Antlaşması ile 1578'den beri aralıklarla devam eden 61 yıllık savaş durumu sona ermiştir.
- Bu antlaşma ticari yasakları da kaldırıp eski tarihî yolların yeniden canlanmasını sağlamıştır.

1664 Vasvar Antlaşması Değerlendirme

- 1664 Vasvar Antlaşması, Osmanlı Devleti'nin XVII. yüzyılda Avusturya ile imzaladığı en karlı antlaşmadır.
- 1664 Vasvar Antlaşması ile Osmanlı Devleti, Avusturya'dan son kez toprak ve savaş tazminatı alındı.

1672 Bucaş Antlaşması Değerlendirme

- 1672 Bucaş Antlaşması, Osmanlı Devleti'nin Batı'da toprak kazandığı son antlaşmadır.
- 1672 Bucaş Antlaşması ile Osmanlı Devleti, Batı'da en geniş sınırlara ulaştı.

1681 Bahçesaray Antlaşması Değerlendirme

- 1681 Bahçesaray (Çehrin) Antlaşması, ilk Osmanlı - Rus antlaşmasıdır.

1645 – 1669 Girit Kuşatması

- Girit Adası'nı elinde bulunduran Venedikliler her fırsatta Osmanlı'nın ticaret yapan ya da hacı taşıyan gemilerine saldırıyorlardı.
- Osmanlı donanması, Sultan İbrahim döneminde 1645'te Girit'i kuşattı ve kuşatma tam 24 yıl sürdü.
- Osmanlı devleti ve Osmanlı donanmasının eski gücünde olmadığını ve Osmanlı'nın duraklamaya başladığının göstergesidir.

1683 II. VİYANA KUŞATMASI

Sebepler

- Avusturya'nın Macaristan'ı almak istemesi
- Avusturya'nın Macaristan'a saldırması
- Erdel Beyi İmre Tökeli'nin Osmanlıdan yardım istemesi
- Osmanlı'nın Viyana'yı alarak duraklamayı sona erdirmeye isteği

▪ Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın şöhret kazanma isteği

Sonuçlar

- Türk tarihinin en büyük yenilgilerinden biri alındı.
- Merzifonlu Kara Mustafa Paşa idam edildi.
- Osmanlı, Avrupa'da toprak kaybetmeye başladı.
- Osmanlının Avrupa üzerindeki yaptırım gücü sona erdi.
- Türklerin Avrupa'da ilerleyişi durdu ve geri çekiliş başladı (1921 Sakarya Zaferi'ne kadar).
- Avusturya, Malta, Venedik, Rusya, Lehistan papanın kışkırtması üzerine Osmanlıya karşı Kutsal İttifak kurdular.

1683 – 1699 KUTSAL İTTİFAK İLE SAVAŞ

- Kutsal İttifak içerisinde Avusturya, Venedik, Lehistan, Malta ve Rusya vardı.

1699 Karlofça Antlaşması Değerlendirme

- *Osmanlı Devleti'nin Batı'da bu kadar büyük ölçüde toprak kaybettiği ilk antlaşmadır.*
- *Avrupa, Osmanlı Devleti'ne karşı savunmadan saldırıya geçti.*
- *Avrupa'da üstünlük Avusturya'ya geçti.*
- *Osmanlı Devleti, konjonktürel ittifaklara yöneldi.*
- *Duraklama Dönemi sona erdi, Gerileme Dönemi başladı.*

1700 İstanbul Antlaşması Değerlendirme

- *İstanbul Antlaşması ile Azak Kalesi'ni alan Ruslar ilk defa Karadeniz'e çıktı.*

Avrupa'da Din Savaşlarının Başlama Sebepleri

- Habsburg Hanedanı'nın Avrupa'da tek hâkim güç olma isteği
- Martin Luther'in başlattığı Protestanlık hareketi

1555 Augsburg Antlaşması

- Protestan mezhebi ve kilisesi Almanya'da resmen tanınmıştır.
- Almanya'daki prenslere istediği mezhebi seçme özgürlüğü verilmiştir.
- Halk ise ya bağlı bulunduğu prensin mezhebine girmiş ya da zorunlu olarak göç etmiştir.

Reform Sonrası Avrupa'da Ortaya Çıkan Yeni Mezhepler

- Almanya - Protestanlık
- Fransa – Calvinizm
- İngiltere – Anglikanizm
- Kuzey Ülkeleri – Prebisteryenizm

OTUZ YIL SAVAŞLARI 1618 – 1648

1648 Westphalia Antlaşması Değerlendirme

- Otuz Yıl Savaşlarını sona erdirdi.
- Avrupa'da Papalık temsilcisinin yer almadığı ve Papa'ya onaylatılmayan ilk antlaşmadır.
- 1555 Augsburg Barışı'nın hükümleri yenilenmiş ve Almanya'da Katolik, Protestan ve Calvinizm geçerli mezhepler hâline getirilmiştir.
- Kutsal Roma İmparatorluğu'nun parçalanmış olduğu da uluslararası hukuk bakımından doğrulanmıştır.
- Almanya'da gerileme ve iç karışıklıklar başlamıştır.
- Fransa artık Avrupa siyasetine yön veren devlet konumuna yükseldi.
- İngiltere de güçlü bir devlet olarak Avrupa'da etkili olmaya başlamıştır.
- Avrupa'da dinî etkenlerin yerini modern diplomasi almış ve uluslararası alanda modern devletler hukukunun temelleri atılmıştır.
- Evrensel imparatorluklar yerini ulusal krallıklara ve ulus devletlerine bırakmıştır.

MODERN DEVLET

- Modern devlet anlayışı Avrupa'da Westphalia Antlaşması'ndan itibaren ortaya çıkmıştır.

- Kilisenin, devlet ve toplum üzerindeki etkisinin azaltılmıştır.
- Merkezî otoritenin, ülkede tek hâkim güç olması sağlanmıştır.
- Merkezî bir ordu bulunur.
- Merkezî otoritenin koyduğu hukuk kuralları her zaman geçerlidir.

Sömürgecilik

- Sömürgecilik, bir devletin kendi sınırları dışında kalan genelde deniz aşırı toprakları askeri müdahale başta olmak üzere çeşitli yollarla ele geçirmesi ve orada hâkimiyet kurup yerli toplumlar üzerinde siyasi, iktisadi ve kültürel alanlarda üstünlük sağlayarak bunların her türlü imkânlarını kendi menfaati için yağmalamasıdır.

Sömürgecilik Hızlanıyor

- İspanya, Portekiz, Hollanda, Fransa ve İngiltere gibi Avrupalı güçler, XVII. yüzyılın başından itibaren uyguladıkları stratejilerle denizlerde küresel ölçekli ticari ve askerî faaliyetlere girişti.

OSMANLI DENİZCİLİĞİNDE KADIRGADAN KALYONA GEÇİŞ

- Osmanlı gemiciliğinin gelişimindeki birinci dönem, devletin kuruluşundan XVII. yüzyılın sonlarına kadar devam eden kürekli gemilerdir.
- İkinci dönem ise XIX. yüzyılın ortalarına kadar süren yelkenli gemiler dönemidir.
- Birinci dönemde kullanılan başlıca gemiler kadirgalar iken ikinci dönemde kalyonlar kullanılmıştır.
- Girit Seferi, Osmanlı gemi teknolojisindeki değişimde ve donanma stratejisinde önemli bir dönüm noktası oldu. Osmanlıda kadirgadan kalyona geçiş süreci başladı.

FETİHLERDEN SAVUNMAYA

XVIII. Yüzyıl Başında Osmanlının Dış Politikası

- Osmanlı Devleti, Sultan II. Mustafa Dönemi'nde büyük toprak kayıplarına neden olan 1699 Karlofça ve 1700 İstanbul Antlaşmalarını imzaladı.
- Bu nedenle XVIII. yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı Devleti, Karlofça ve İstanbul Antlaşmalarıyla kaybedilen toprakları geri almaya çalıştı.

1711 Prut Antlaşması Değerlendirme

- Azak Kalesi'nin geri alınması ile Rusya'nın Karadeniz'e inmesi engellendi.
- Prut'ta elde edilen başarı Osmanlıyı kaybettiği toprakları geri alması konusunda umutlandırdı.

1718 Pasarofça Antlaşması / Değerlendirme

- 1699 Karlofça Antlaşması'nda kaybedilen Mora Yarımadası'nı geri alınmasına rağmen Belgrat'ın Avusturya'ya verilmesi büyük kayıp oldu.
- Lale Devri başladı.
- Osmanlı – Venedik savaşları sona erdi.
- Avrupa'nın siyasi, askeri ve teknik üstünlüğü kabul edildi
- Osmanlı Devleti kaybettiği toprakları geri alma politikasından vazgeçerek mevcut koruma yani savunma politikasını benimsedi.
- Osmanlı Devleti bundan sonra yapacağı ıslahatlarda Avrupa'yı örnek almaya başladı.

1739 Belgrat Antlaşması / Değerlendirme

- Belgrad Antlaşması, Osmanlı Devleti'nin Batı'da imzaladığı son kazançlı antlaşmadır.
- Belgrad'ın geri alınması ile Osmanlı'nın Avrupa'ya açılan kapısı yeniden ele geçirilmiştir.
- Belgrad Antlaşması ile Karadeniz son kez Türk gölü kabul edildi.

1740 KAPİTÜLASYONLARI

- Belgrad Antlaşması'nda barışa ara buluculuk yapan Fransa, Osmanlı Devleti'nden yeni ayrıcalıklar elde etti.
- 1740 Kapitülasyonları; Fransa'ya verilen kapitülasyonlar sürekli hale getirildi.
- Fransa, Kudüs'teki Katolik Hristiyanlara ait kutsal yerlerin yönetimini aldı.

1768 – 1774 OSMANLI – RUS SAVASI

Sebepler

- Rusya'nın geleneksel politikası
- Rusya'nın Kırım'ın içişlerine karışması
- Rus Çariçesi II. Katerina'nın Lehistan kralının ölümünden sonra kendisine bağlı Stanislav'ı Leh Krallığı'na seçtirmesi ve Leh vatanseverlerinin Osmanlıdan yardım ve himaye istemesi

1770 Çeşme Baskını

- Rus donanması, İzmir'in Çeşme Limanı'na ani bir baskın yaparak Osmanlı donanmasını yaktı.

1774 Küçük Kaynarca Antlaşması

1. Kırım bağımsız olacaktır.

- İlk defa halkı Müslüman Türk olan bir toprak kaybedildi.

2. Kırım halkı dini bakımdan Osmanlı halifesine bağlı kalacaktır.

- Bölge ile kültürel ve dini bağlar devam ettirilmek istendi ve ilk defa Osmanlı Devleti halifelik unvanını kullandı.

3. Rusya, Karadeniz'de donanma ve tersane bulundurabilecektir.

- Karadeniz Türk gölü olma özelliğini yitirdi.

4. Rusya kapitülasyonlardan faydalanacaktır.

5. Rus ticaret gemileri Boğazlardan serbestçe geçecektir.

- Rusya, ilk defa boğazlardan geçiş hakkı ve kapitülasyonlardan faydalanma hakkı elde etti.

6. Osmanlı Devleti, Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecekti.

- Osmanlı Devleti ilk defa savaş tazminatı ödedi.

7. Rusya, Eflak – Boğdan'ın koruyuculuğunu üstlenecektir.

8. Rusya, İstanbul'da elçi bulundurabilecektir.

9. Rusya, istediği yerde konsolosluk açabilecektir.

- Rusya, Osmanlı Devleti'nin içişlerine müdahale fırsatı buldu.

- Rusya, özellikle Balkanlarda konsolosluk açarak ulusları Osmanlıya karşı kıışkırttı.

10. Rusya, işgal ettiği 7 Ada'yı boşaltacak ancak Osmanlı buralarda genel af ilan edecek, üç yıl vergi almayacak ve göçe izin verecektir.

- Rusya, Osmanlı Devleti'nin içişlerine müdahale fırsatı buldu.

11. Rusya, Ortodoksların koruyuculuğunu üstlenecektir.

- Rusya, Osmanlı Devleti'nin içişlerine müdahale fırsatı buldu.

Küçük Kaynarca Antlaşması Değerlendirme

- Osmanlı Devleti'nin bu tarihe kadar imzaladığı en ağır antlaşmadır.

- Osmanlı Devleti, büyük devlet olma özelliğini kaybetti.